

[svart på vitt om eu]

Alternativ till EU

och Sveriges EU-medlemsskap

Nej till EU:s skriftserie nr 2 2017

Första upplagan, september 2017

Redaktör: Per Hernmar

Omslagsbild: Lehån

Grafisk form: Kerstin Nordqvist

Tryck: Litorapid Media, Göteborg 2017

- Broschyren tryckt med bidrag från Folke Bernadotteakademin

- Bilaga till Kritiska EU-fakta

Innehåll

Förord	4
Bakgrund	5
1. Historiska erfarenheter från nordisk union	5
1.1 Kalmar-unionen 1397-1523	5
1.3 1863 – Dansk – Tyska kriget	7
1.4 Slutsatser	8
1.5 Det moderna Nordens framväxt	9
2. Alternativ till EU-medlemskap	10
2.1 Begreppet Norden	10
2.2 Nordisk förbundsstat på 2000-talet?	11
2.3 Nordisk förbundsstat med höga etiska mål	13
2.4 Nordiskt samarbete	13
2.5 Nordiska rådet	14
2.6 Nordek	15
2.7 EFTA	16
2.8 EFTA:s organisation	18
2.9 EFTA:s domstol	18
2.11 EFTA som alternativ – nödvändigt reformera EFTA-domstolen	20
2.12 Schweiz´s handelsavtal	20
2.13 Alternativ till EES (Norge)	20
2.14 Nej till EU i Norge och Sverige för alternativ 7 och 8	22
2.15 Problem och gränser i samarbete utanför EU	23
3. Alternativ till EU	24
3.1 Reformerat EU	24
3.2 Nedläggning av EU	24
3.3 Utträdesprocessen	25
3.4 Alternativ till EU	26
Bilaga 1 Snabbguide:	28
Bilaga 2 Alternativ till EU	28
Bilaga 3 PLATTFORM FÖR EU-UTTRÄDE	30
Bilaga 4 Diskussionsfrågor	31

Förord

Denna broschyr utges som en del i projektet ”Mer eller mindre union” som finansierats med medel från ”Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor”, MUCF. Projektet mynnade ut i huvudrapporten, ”Mer eller mindre union - Europas folk väljer väg” som tog sikte på EU:s utveckling mot ett överstatligt och federalt EU.

Denna broschyr har sin upprinnelse i motioner väckta på ”Folkrörelsen Nej till EU”s kongress 2006. Broschyren har kommenterats och skrivits om ett flertal gånger. Denna broschyr ansågs fylla en funktion som debattinlägg om alternativen till EU:s allt mer överstatliga utveckling inom ramen för projektet ”Mer eller mindre union”.

Storbritanniens beslut i folkomröstningen 2016 att lämna EU har ytterligare bidragit till att aktualisera frågor kring utträde, utträdesprocess och alternativ till EU. Broschyren har därför kompletterats med material om utträde ur EU.

Broschyren kan även användas som underlag för studiecirkelar eller studiemöten. För detta ändamål finns förslag till studie- och diskussionsfrågor som bilaga.

Författaren svarar dock helt själv för de åsikter och analyser som framförs i broschyren.

Per Hernmar

Göteborg augusti 2017

Bakgrund

Den här broschyren har en bakgrund i diskussioner kring frågan om hur EU-motståndarna ska se på frågan om alternativen till EU. Frågan kan delas upp i två delar. Det är kring dessa två delar som diskussionen i denna broschyr kretsar kring:

- Alternativ till EU och
- Alternativ till svenskt EU-medlemskap

Folkrörelsen Nej till EU ska inte arbeta med alternativen till EU. Det är en uppgift för de politiska partierna. Men det är en pedagogisk fördel att kunna visa på grundläggande principer som kan tjäna som alternativ till EU och den politik som EU påtvingar sina medlemsländer. Ett sådant alternativ måste vara utformat så att de kan omformas av alla demokratiska EU-motståndare, oavsett ideologi eller partitillhörighet. Om detta handlar denna broschyr.

1. Historiska erfarenheter från nordisk union

Ett alternativ till EU som framförts är frågan om en ny nordisk union. Är en nordisk union ett alternativ till EU? Gunnar Wetterberg har för Nordiska ministerrådets räkning gjort ett förslag till en nordisk förbundsstat. Men låt oss först se på erfarenheterna från tidigare försök att bilda nordiska unioner.

1.1 Kalmar-unionen 1397-1523

Genom historien har förhållandet mellan de nordiska rikena växlat. Medans herrarna krigat har bönderna i gränstrakterna mellan Skåne och Småland slutit de så kallade ”bondefrederna”. När de småländska bönderna ville handla över gränserna skickade Gustav Vasa sina legoknektar till Småland. De nordiska kungahusen har mycket ofta bekrigat varandra men ibland gjort försök att enas. Det mest kända exemplet är Kalmar-unionen, 1397-1523, som hade en udd riktad mot Hansan. Kalmarunionen var i mångt och mycket en aristokratins och stormännens union. Den svenska aristokratin gjorde flera uppror mot den centrala kungamakten som fanns i Danmark som var den mest utvecklade och inflytelserika kraften i Norden. Även folket deltog i dessa uppror som

Engelbrektupproret, 1434–1436, vilket dock efter mordet på Engelbrekt kunde ledas in i den svenska aristokratins intresse för att bevara sin självständighet och sina rättigheter inom ramen för unionen men mot framväxt av en central kungamakt.

Under början av 1500-talet fick det unionsfientliga partiet inom stormannaklassen överhand i Sverige. Hansan var en viktig kraft som finansierade och underblåste unionsupplösningen och den svenska allmogens resning under Gustav Vasas ledning när Sverige bröt sig ur Kalmarunionen 1523. Priset man skulle betala till Hansan var mycket stort men med hårda nypor och en stark centralmakt kunde Gustav Vasa kuva motståndet. I Grevfejden, 1534 -1536, ingick Gustav Vasa ett tillfälligt förbund med Danmark mot Hansan där Danmark–Sverige besegrade Hansan.

1.2 Karl X Gustavs nordiska union 1659

1658 anfaller Karl X Gustav Danmark och överaskar genom truppflyttning över isen på Lilla Bält och därmed totalt överrumplar Danmark. Karl vill dela upp Danmark i två delar och erbjuder England en del. England avvisar erbjudandet. I Freden i Roskilde fick Danmark avträda Skåne, Bornholm, Bohus och Trondheims län till Sverige.

Karl var dock inte nöjd. Senare på året genomför Karl en ny invasion. Målet är att krossa den Danska staten, bygga en nordisk enhetsstat med en ny huvudstad i Göteborg och deportera stora delar av den danska överheten till Baltikum. Holland skickade en flotta som besegrade de svenska sjöstridskrafterna i Öresund och undsatte det belägrade Köpenhamn. Från söder anföll en koalition bestående av styrkor från Polen-Brandenburg och Österrike.

Trots att Sverige förlorade stort så såg stormakterna till att Sverige fick behålla Skåne, Halland och Blekinge - för att inte Öresund enbart skulle kontrolleras av Danska kronan. Trots att Frankrike inte deltog aktivt i kriget så dikterade Frankrike fredsuppgörelsen. Att Sverige skulle tillåtas bygga upp en nordisk enhetsstat mötte omedelbart motstånd från den tidens stormakter. Det var en politiskt omöjligt projekt att bilda en nordisk enhetsstat under svensk kung. Även om Karl X Gustav tänkt erbjuda de danska bönderna bättre villkor är det mycket tveksamt om dessa accepterat Karl X Gustafs nya svenska enhetsstat.

1.3 1863 – Dansk – Tyska kriget

I början av 1863 utbröt den andra polska revolutionen mot det ryska väldet. Ryssland hade därför begränsade möjligheter att ingripa i en konflikt mellan Danmark och Preussen. Samtidigt uppfattade regeringen i Köpenhamn, Preussen som militärt lamslagen av en tvist i den preussiska lantdagen. Den liberala oppositionen fick där majoritet och kunde avvisa den preussiska kungens förslag om att inordna den borgerliga och folkliga lantvärnet i den reguljära armén. Regeringen i Köpenhamn uppfattade det därför som ett bra läge för att proklamera en ny författning som även omfattade hela Slesvig. Slesvig var egentligen tyskt men var i personalunion¹ med Danmark, då den danska kungen var regent i Slesvig. Regeringen förväntade sig stöd från England, Frankrike och Sverige.

I detta läge vände sig representanter för den danska regeringen till Sverige-Norges ambassadör i Köpenhamn, Henning Hamilton, med långtgående förslag om union och allians.

1863 kulminerade en längre tids samförstånd mellan den blivande kungen Karl XV och Danmarks åldersdigne och barnlöse Fredrik VII. En formell allians stod för dörren och någon form av nordiskt förbund eller personalunion mellan Danmark och Sverige. Priset för detta var att Sverige skulle delta i den slutliga uppgörelsen med Preussen om landskapet Slesvig.

Den svenske kungen bedrev en egen skandinavistisk utrikespolitik. Vid Karl XV:s besök i Köpenhamn i juli 1863 erbjöd han Danmark svenskt bistånd i kampen mot Preussen/Tyskland. Karl XV meddelade att en försvarsallians var det rätta medlet att uppnå en nordisk union. Sverige-Norge skulle stödja Danmark med 20 000 soldater om Preussen skulle gå in i Slesvig. Karl XV gjorde klart att Preussen skulle få gå in i Holstein utan Dansk-Svenskt motstånd.

Ett utkast förelåg färdigt och godkändes av bägge parter. Från Sverige, förutom konungen Karl XV, Sverige-Norges minister Hamilton samt Sveriges utrikesminister Manderström.

Eftersom inga garantier från Frankrike eller Storbritannien fanns backade de ledande krafterna inom de svenska och norska regeringarna

1 Personalunion är en union mellan två eller flera stater med gemensam statschef

på den berömda regeringskonferensen på Ulriksdals slott i september 1863. Sverige drog sig ur. Norge som var ekonomiskt orienterad mot Storbritannien var helt ointresserade av att dras in i den dansk-tyska gränskonflikten. De svenska regeringsmännen var involverade i en författningsförändring med avskaffandet av den gamla ståndsriksdagen. Ett deltagande i det dansk-tyska kriget hade kunnat försena en sådan reform. Karl XV hade 1861 uppmanats av Frankrikes Napoleon III ha ett liberalt riksdagsreform förslag färdigt att föreläggas under ett eventuellt storeuropeiskt krig där Napoleon III syftade till att de europeiska nationalitetsrörelserna under fransk ledning skulle omgestalta den europeiska kartan.

Trots att Sverige hoppat av och inga garantier från England eller Frankrike fanns så fortsatte den danska regeringen sin kurs och lät i november anta en ny gemensam grundlag för Danmark och Slesvig där Slesvig införlivades i det Danska riket. Detta var helt i strid med fredsuppgörelsen från kriget 1848-1850. Antagandet av den så kallade novemberförfattningen.

Detta ledde till ett nationellt uppror bland de tyskspråkiga i Slesvig-Holstein. Det danska agerandet spelade den nytillträdde preussiske ministerpresidenten Bismark i händerna som nu fick möjlighet att agera och genomföra sin försvarsreform. En fatal misräkning av den danska regeringen. Preussen och Österrike gick in med trupper i Schleswig-Holstein med en stor styrka frivilliga. Det blev ett danskt militärt nederlag mot den Preussiska övermakten.

Med det Danska nederlaget i det dansk-tyska kriget 1864 var möjligheterna för en svensk-dansk förbundsstat med gemensam regent överspelat. Inför det fransk-tyska kriget 1871 agiterade bland annat danska skandinavister revanschistiskt i hopp om revansch vid en fransk seger över Preussen/Tyskland. Tyskland besegrade Frankrike, Danmark förlorade hela Schleswig, blivande Karl XV förlorade möjligheten till en personalunion/union med Danmark men Sverige höll sig utanför dansk-tyska kriget 1864.

1.4 Slutsatser

Att sammansluta de nordiska länderna i en union är inget nytt. Kalmar-

unionen visade det problematiska i att under en längre tid hålla ihop en formell union. Karl X Gustavs plan på en nordisk enhetsstat under Svensk ledning visar att en sådan stor förändring i statssystemet utmanar såväl grannländer och stormakter som inte vill ha någon förändring eller konkurrens. Erfarenheterna från försöket till nordisk union 1864 visar att priset för en nordisk union den gången skulle ha blivit Sveriges deltagande i dansk-tyska kriget. Även Norge har erfarenhet av lång tid av påtvingad union med såväl Danmark som Sverige och Finland som en del av det svenska riket.

Det finns således många historiska erfarenheter som pekar på problem och svårigheter med att upprätta nordiska unionsstater.

1.5 Det moderna Nordens framväxt

En förutsättning för det nordiska samarbetet är existensen av fria nordiska nationalstater. Dessa har utmejslats under kamp och krig under flera hundra år. Längre var den, och kanske fortfarande, dominerade uppfattningen att (Sveriges) historia var historien om kungarna och deras krig. Inget är mer fel. Den statsbildning som tidigast blev dominerande i Norden var den danska. Norge förenades med Danmark genom personalunion men också i sviterna efter digerdöden i mitten av 1300-talet som drabbade Norge speciellt hårt. Sverige anslöt sig 1397 genom Kalmar-unionen som varade fram till 1523. Kalmar-unionen hade en udd riktad mot Hansan. Unionen var i mångt och mycket en aristokratins och stormännens union. Den svenska aristokratin gjorde flera uppror mot den centrala kungamakten som fanns i Danmark men inordnade sig ofta åter. Efter hand fick de nationella stormannapartiet överhanden understödda av Hansan som kunde mobilisera bland annat allmogen i Dalarna.

Gränserna mellan de nordiska länderna och utgången av de olika krig som utkämpats mellan de två regionala makterna Sverige och Danmark styrdes i samtliga fall mer av stormakternas intressen än av resultaten på slagfälten. Det som stormakterna mest intresserade sig för var regional jämvikt mellan Sverige och Danmark samt att Öresund inte skulle behärskas ensamt av Danmark eller Sverige.

Norge hade återhämtat sig så mycket att man kunde utropa sin själv-

ständighet 1814 genom att en vald församling antog en ny grundlag i Eidsvoll den 17 maj. Men segermakterna gav Norge åt Sverige som belöning för Karl Johans deltagande i kriget mot Napoleon. Norge fick en relativt stor frihet men självständigheten förverkligades inte förrän 1904. Finland fick efter den ryska erövringen 1809 inledningsvis en relativt stor självständighet som eget storfurstendöme inom det ryska väldet. I samband med den ryska revolutionen fick Finland sin självständighet 1918. Samma år blev även Island en självständig nation men i union med Danmark. Island fick full självständighet först 1944.

Förutsättningen för det moderna nordiska samarbetet har varit att alla nationer i Norden uppnått full nationellt oberoende. Det nordiska samarbetet har därefter vilat helt på frivillig samordning och samarbete med full vetorätt för varje land.

2. Alternativ till EU-medlemskap

Vi ska nu gå igenom några av de viktigaste alternativen till EU-medlemskap:

2.1 Begreppet Norden

Begreppet Norden är inte entydigt. På 1700-talet räknades även Ryssland till Norden. Under 1600-talet och det stora nordiska kriget 1700-1718 betraktade regimerna i Stockholm och Köpenhamn varandra som fiender. Inte förrän under första delen av 1800-talet med den skandinavistiska rörelsen började man uppfatta sig som en kulturell och geografisk enhet mellan stormakterna.

Idag räknas fem länder till Norden. Danmark, Norge, Finland, Island och Sverige samt de självstyrande områdena Färöarna, Åland och Grönland. Grönland hör rent geografiskt till Nordamerika men är en dansk koloni.

Begreppet Skandinavien består rent geografiskt av Norge, Sverige samt de nordvästra delarna av Finland. Men begreppet används ofta som ett kulturellt område bestående av Norge, Sverige och Danmark. Begreppet Fennoskandia inkluderar såväl hela Finland, Kolahalvön samt ryska Karelen. Begreppet Norden är idag något mer otydligt, till exempel mark-

nadsför sig Estland som ett nordiskt land.

Även samernas landområde, Sapmi, nästan lika stort som Sverige sträcker sig från Norge över Sverige och Finland till Kolahalvön i Ryssland. Detta påverkar också definitionen av begreppet Norden. Likaså möjligheten till integration utveckling av Nordkalotten-regionen som sträcker sig över samma område med totalt 2.3 miljoner innevånare varav minst 80 000 samer. Där finns också storstadsregionen Murmansk med över 800 000 innevånare. Den större Barentsregionen som sträcker sig ännu längre in i Ryssland befolkas av totalt sex miljoner människor. En utbyggnad av infrastruktur som främst transport och järnväg skulle kunna möjliggöra en stark utveckling av hela regionen. Detta skulle också kunna påverka definitionen av begreppet Norden.

Sovjetunionens sammanbrott och de baltiska ländernas frigörelse har öppnat för ett samarbete mellan de nordiska länderna och de nya baltiska länderna. De baltiska länderna har efter modell från det nordiska samarbetet bildat ett baltiskt råd. De baltiska länderna har fått observeringsstatus inom Nordiska rådet

När det tsaristiska Ryssland och senare Sovjet behärskade de baltiska länderna och Polen var det lätt att definiera de övriga självständiga länderna som en ekonomisk, politisk och kulturell gemenskap. När detta inte längre är för handen utan alla länder runt Östersjön är självständiga möjliggörs ett ökande internationellt samarbete mellan dessa länder.

Det finns därför anledning att använda begreppet Norden på ett mer flexibelt sätt som möjliggör för fler nationer och regioner att delta i det nordiska samarbetet - eller i ett nära samarbete med det nordiska samarbetet.

2.2 Nordisk förbundsstat på 2000-talet?

Gunnar Wetterberg har för Nordiska ministerrådets räkning skrivit debattboken "Förbundsstaten Norden". Wetterberg var 1994 kritisk till det nordiska alternativet men ser idag annorlunda på saken. Norden skulle med sina 25 miljoner innevånare bli en tung aktör, vara världens elfte ekonomi och skulle då kunna bli medlem i G20-gruppen. Wetterberg är medveten om EU:s låga tillväxt, EU-projektets problem att realisera

sina visioner samt att euron kanske inte kommer att kunna överleva. Han menar att ett ökat samarbete eller en förbundsstat skulle kunna förverkliga flera av EU:s mål och därmed kunna vitalisera EU-projektet. Wetterberg menar att Norden uppfyller kriterierna för ett optimalt valutaområde och lämpar sig väl som geografiskt område för den nordiska arbetskraftens rörlighet, både vad gäller flyttning och pendling. En gemensam centralbank kan bli aktuell om euron spricker. Då välfärdssamhället har problem med en minskande skattebas kan detta lösas genom att de nordiska försäkringsbolagen erbjuder mer av individanpassade trygghetslösningar. Nordens struktur med starka lokala myndigheter som kommuner med mera lämpar sig mycket väl för att engagera privata aktörer under de lokala huvudmännens ansvar. På lagstiftningens område anger Wetterberg ett tiotal områden som bland annat harmonisera äktenskapslagstiftningen där Sverige gick före i början av 1970-talet, harmonisera nordisk arbetsrätt, aktiebolagslagstiftning och genomföra en nordisk medborgarrätt.

Wetterberg inser också att en nordisk förbundsstat blir en arktisk stormakt. Förbundsstaten ska då ha både utrikespolitiken och säkerhetspolitiken som sin uppgift. Han skissar också på ett tvåkammarparlament med ett direktvalt och ett valt av medlemsländerna. Huvudstad och statsledning skulle rotera. Wetterberg vill därmed i praktiken bygga upp ett nordiskt mini-EU.

Wetterberg menar att det nordiska samarbetet, förutom av språklig, historisk och geografisk gemenskap, underlättas av gemensamma värden som öppenhet, jämlikhet och jämställdhet, en välfungerande offentlig sektor med allmänhetens stora förtroende och bredvillighet att finansiera den skattevägen.

Risken med Wetterbergs nordiska mini-EU som övertar och förverkligar EU:s politik på en inre nordisk marknad att man fortsätter den utveckling som hitintills inneburit sämre jämlikhet och jämställdhet och en fortsatt erodering av den offentliga sektorn med nedskärningar och ersättandet av den generella välfärden med behovsprövning. Wetterberg dröm om att Norden skulle kunna förverkliga en högre tillväxt än vad EU står för är tveksamt, om man tillämpar samma politik som EU. Risken är att man istället fortsätter EU-politikens kräftgång och låga tillväxt.

2.3 Nordisk förbundsstat med höga etiska mål

Gunnar Wetterbergs förslag till förbundsstat mellan de nordiska länderna innehåller inte någon målsättning av det som förs fram i FNEU:s principprogram med till exempel:

- utvecklad offentlig sektor
- försvar av fackliga rättigheter
- klimatomställning och hållbar utveckling
- alliansfrihet och neutralitet

Naturligtvis kan man tänka sig en nordisk förbundsstat med en sådan hög politisk profil - till skillnad från Wetterbergs inriktning om att göra Norden än mer ekonomiskt konkurrenskraftigt på den internationella arenan. Men en nordisk förbundsstat med hög politisk profil löser inte demokratifrågan. Man riskerar samma problematik som EU-unionen dras med, där nationalstaterna överlämnar delar av sin suveränitet till förbundsstatens regering på bekostnad av den nationella demokratin.

Det är risk att man förbiser fördelen med att uppnå politiska mål genom frivillig samverkan till skillnad från att låta det gå genom överlämnande av suveränitet till en förbundsstat. Från EU-samarbetet vet vi att det är bättre att enskilda länder får gå sin egen väg än att de tvingas följa direktiv uppifrån - inte minst ur demokratiskt synvinkel.

2.4 Nordiskt samarbete

Nederlaget för den skandinavistiska rörelsen vid mitten av 1800-talet kom att följas av ett förhållandevis omfattande praktiskt samarbete. Delar av den nordiska lagstiftningen kom att samordnas genom såväl gemensamma nordiska juristkonferenser som direkta ministerkontakter. En gemensam postunion kom 1869 och en gemensam myntunion upprättades 1873 och ägde rent formellt bestånd till 1921 men rent praktiskt egentligen till 1914. De nordiska länderna hade en likartad neutralitetspolitik under första världskriget och kunde hålla sig utanför kriget.

Det nordiska samarbetet har byggt på ett mellanstatligt, frivilligt, decentraliserat, obyråkratiskt samarbete som vuxit fram underifrån. Detta står i stark kontrast till hur det centralstyrda EU fungerar med direktiv, toppstyrning, överstatlighet och byråkratism.

Det nordiska samarbetet har därför vilat på konsensus. I några fall har det nordiska samarbetet misslyckats som till exempel: nordiskt försvarsförbund (1949), nordisk tullunion (1959), Nordek – Nordisk ekonomisk samarbete (1970) och TV-samarbetet Nordsat (1982). Samtidigt måste konstateras att framgångarna varit så stora att man på frivillig väg uppnått mer än vad EU lyckats med genom centralstyrning och direktiv.

2.5 Nordiska rådet

1952 inleddes Nordiska rådets arbete på förslag av den danske statsministern Hans Hedtoft. Det består av representanter för såväl parlament som regeringar. Ursprungliga medlemmar är Danmark, Norge, Sverige, Island och Finland (1955). Rådet har enbart haft en rådgivande funktion, men varit forum för debatt och förslag till nordiskt samarbete. 1971 utökades samarbetet med bildandet av ett Nordiskt ministerråd där medlemsländernas fackministrar träffas på liknande sätt som inom EU:s ministerråd. Ministerrådets beslut förbereds av ämbetsmannadelegationer. Ministerrådet kan vid enhällighet fatta beslut som i vissa fall dock måste godkännas av ländernas egna parlament.

Genom det nordiska samarbetet kunde passtvánget avskaffas, fri nordisk arbetsmarknad där social trygghet garanterades vid arbete inom de nordiska länderna. Nordiska medborgare tilläts kandidera och ställa upp i kommunalval i annat nordiskt land. Man slöt även en gemensam miljökonvention 1976. Både Nordiska rådet och ministerrådet har sina sekretariat i Köpenhamn. Nordiska rådet har på senare år utvidgat sitt samarbete med andra länder. Nordiska rådet spelar en stor roll för det parlamentariska Östersjökonferenserna samt har ett samarbetsavtal med baltiska församlingen. Nationalencyklopedin konstaterar att:

De politiska omvälvningarna i Europa kring 1990 har medfört en ökning av det officiella nordiska samarbetet på utrikes- och säkerhetspolitikens område. I centrum står samarbete dels med de baltiska länderna och övriga länder och regioner runt Östersjön, dels inom Barentsregionen, och därutöver även de nordiska ländernas förhållande till Europeiska unionen.

2.6 Nordek

Redan 1947 tillsattes en utredning om en gemensam nordisk tulltariff. Men Norges hemmaindustri var i ett mycket svårt läge efter det tyska ockupationen. Norsk industri var inte i ett läge där man var konkurrenskraftig.

1957 undertecknades Rom-fördraget av EU:s sju grundarländer och grunden lades för EEC/EG. Från 1956 förhandlade de nordiska länderna om en nordisk ekonomisk tullunion, Nordek. Sovjet beskyllde Nordiska rådet för att vara en förlängning av Nato och hindrade Finland från att delta, men med avspänningen under 1956 tillät Sovjet, Finland att även delta i förhandlingarna kring en gemensam nordisk tullunion. När EFTA bildades avstannade arbetet, men mot slutet av 1960-talet aktualiserades frågan på nytt av Sverige. När Storbritanniens andra EG-ansökan avvisades tog Danmarks statsminister Hilmar Baunsgaard ett nytt initiativ 1968. 1968-1970 förhandlade de nordiska länderna om bildande av en nordisk organisation för ekonomiskt samarbete, Nordek, med bland annat en nordisk tullunion. Danmark var drivande och drev linjen om en fullständig ekonomisk union liknande det framväxande EG, som skulle inkludera även jordbruket och med starka nordiska institutioner. De nordiska länderna drog åt olika håll. Sverige var intresserat men motvillig till begränsningar i handeln med övriga västländer. Norges industri var omstrukturerad och konkurrenskraftig men hade liksom Sverige intressen utanför den nordiska sfären.

Nordek-planen omfattade en antal gemensamma områden. I centrum stod målet om en gemensam yttre tullmur med gemensamma tullnivåer. Utrikes- och säkerhetspolitik skulle inte handläggas genom Nordek-samarbetet.

Nordek skulle ledas av ett gemensamt ministerråd där besluten skulle fattas med enhällighet. Ärenden i ministerrådet skulle förberedas av en tjänstemannakommitté och därutöver olika expertkommittéer. För utjämning av handeln mellan länderna skulle gemensamma fonder för finans, jordbruk och fiske byggas upp. En gemensam nordisk investeringsbank skulle också byggas upp liksom ett gemensamt nordiskt kärnkraftsbolag enligt SAS-modell.

När förslaget om en nordisk tullunion föll minskade det danska intresset

för frågan och man följde Storbritannien med en ansökan om medlemskap i EG, medan Sverige och Finland slöt samarbetsavtal med EG. Norge följde efter när ja-sidan förlorade stort i folkomröstningen november 1971. I Danmark segrade ja-sidan 1972 och Danmark blev fullvärdig EG-medlem 1973.

Arbetet ledde fram till ett färdigt traktatsförslag. Planerna kunde dock inte förverkligas då Finland i sista stund beslöt att inte underteckna fördraget. Finland ingick handelsavtal med EU och Comecon (SEV) 1973. Finland blev fullvärdig EFTA-medlem 1985.

Det finns mycket litet skrivet om Nordek. Det kan framhållas som ett exempel på självständigt nordiskt samarbete. En annan uppfattning ser Nordek som en form av väntrum inför kommande samarbete eller integration med ett utvecklat EEC-samarbete – sett ur de nordiska regeringarnas synfält 1968–1970.

2.7 EFTA

EFTA bildades 1960 av Danmark, Norge, Portugal, Schweiz, Storbritannien, Sverige och Österrike genom Stockholmsavtalet. (Finland associerad 1961 och Island blev medlem 1970) Dessa ”yttre sju” var en reaktion på de ”sex inres” beslut om ekonomisk integration och tullunion inom ramen för EEC. Målet med EFTA var att bilda ett västeuropeiskt frihandelsområde för industriprodukter och en allmän utveckling av världshandeln. Målet om ett västeuropeiskt frihandelsområde uppnåddes redan 1966. En bidragande orsak till detta snabba resultat var att jordbruket inte omfattades av frihandelsavtalet. Därefter har EFTA:s existens färgats av framväxten av EU.

Storbritannien sökte tidigt medlemskap i EG men Frankrike under de Gaulle inlade veto 1961 och 1967. När de Gaulle tvingades avgå 1969 efter en förlorad folkomröstning bortföll det franska motståndet mot ett brittiskt medlemskap. Storbritannien och Danmark blev medlemmar i EU 1973. Både Danmark och Norge folkomröstade om medlemskapet i EU men i Norge segrade nej-sidan.

EFTA förhandlade tidigt om samarbetsavtal, EES-avtal, och flera av EFTA-länderna blev sedan medlemmar i EU. Sverige slöt frihandelsavtal

med EG 1973 vilket även de andra EFTA-länderna gjorde. Förhandlingarna med EG om EES-avtal intensifierades under 1986 genom enhetsakten där den inre marknaden, bestående av de fyra friheterna, skulle vara förverkligad fram till 1992.

EFTA har trots sin minskade storlek spelat en viss roll genom att sluta frihandelsavtal med Turkiet och Israel samt med EU:s östeuropeiska kandidatländer. Den ursprungliga EFTA-konventionen uppdaterades i juni 2001 i Vaduz och den stora skillnaden är att EES-avtalet inkorporeras i EFTA-konventionen.

EFTA består idag av fyra medlemmar, Norge, Schweiz, Island och Lichtenstein. Norge, Island och Lichtenstein har EES-avtal med EU. I en folkomröstning 1992 förkastade Schweiz ett EES-avtal och fick därmed återgå till det förhållande som ingicks 1973 med ett handelsavtal med EU. Därmed var EFTA moget för att revidera sin konvention vilket gjordes i Vaduz i Lichtenstein 2001. De frågor som inte finns med i EFTA-konventionen är:

- Utrikes frågor, säkerhet och försvar
- Rättsligt samarbete
- Jordbruk och fiske

Det som tillkommit med Vaduz 2001, som är en uppgradering av grundkonventionen, dels anpassning till WTO och EU/EES-avtalen. Det gäller främst:

- De fyra friheterna för; varor, kapital, tjänster och arbete
- Konkurrensutsättning av offentlig upphandling
- Regler för immateriell egendom, piratkopiering och skydd för patent på bioteknik

Dessutom finns inskrivet mål att liberalisera tillgången på transportmarknaden; väg, järnväg och luft. Där finns även en skrivning om ökad liberalisering vad gäller tjänster inom den offentliga sektorn.

Storbritanniens utträde ur EU kan komma att ge EFTA en helt ny roll som ett frihandelsområde vid sidan om EU.

2.8 EFTA:s organisation

I konventionen finns inskrivet vikten av goda relationer med EU. Där framgår också att EES-avtalet har företräde framför EFTA-konventionen. Det återspeglas i EFTA:s arbetsuppgifter. Den interna handeln mellan EFTA-länderna är inte stor. EFTA-ländernas största handel sker med EU-länderna. Men EFTA har ett mycket omfattande nät av frihandelsavtal med över 30 länder, förutom 31 EU/EFTA, samt ytterligare 10 st på gång med bland annat Indien. Frihandelsavtalen sköts av sekretariatet i Geneve, tillsammans med EFTA-domstolen. Interna tvister inom EFTA sköts genom skiljedom. Uppdateringen gentemot EU/EES sköts av kontoret i Bryssel som kräver de största personalresurserna. EFTA:s egna underkommittéer är ofta samma som motsvarande EES-kommittéer, vilket minskar administration men ger mindre självständighet. Överst inom EFTA finns rådet där varje medlem har en röst och där frågor avgörs med konsensus. EFTA-länderna betalar en avgift till EU på ca 1,8 miljarder euro för perioden 2009-2014

2.9 EFTA:s domstol

Då EU:s rättssystem och EU-domstolen inte har någon juridisk överhöghet över EFTA-länder har man skapat ett övervakningsorgan liknande EU-kommissionen, ESA, EFTA Surveillance Authority som övervakar efterlevnaden av EES-avtalet. ESA kan anmäla landet till EFTA-domstolen som slutligen avgör om avvikelse från EES-avtalet föreligger. ESA:s arbete betalas av det övervakade landet. I Norge har ESA varit mycket nitiskt och anmärkt på både stora och små frågor.

2.10 EES-AVTAL

Norge, Island och Liechtenstein har tecknat EES-avtal med EU, Europeiskt ekonomiskt samarbetsavtal. Länderna blir en del av EU:s inre marknad med de fyra friheterna för varor, tjänster, kapital och arbete. Avtalen omfattar EU:s regler för konkurrens, stöd till näringslivet, regionalstödet och transportpolitik. EES omfattar även samarbete kring miljöskydd, konsumentskydd, forskning och utveckling, utbildning, sociala frågor (arbetsrätt, arbetsmiljö och jämställdhet) bolagsrätt, statistik, kultur och turism.

Ländernas naturresurser hamnar under EU:s inflytande. EES-avtalet omfattar inte:

- Jordbruk och fiske
- Utrikes-, försvars- och säkerhetspolitik
- EU:s handelsavtal med tredje land
- EU:s finanspolitiska samordning eller EMU
- Unionsmedborgarskapet

Trots att fiskeripolitiken inte omfattas av EES-avtalet har Norge och Island slutit bilaterala avtal som ger länderna möjlighet att exportera fiskeprodukter till EU.

Norges avgift till EU för EES-avtalet är 7,2 miljarder norska kronor samt ytterligare 1,5 miljarder för deltagande i EU:s forskningssamarbete.

Överst inom EES-avtalet finns EES-rådet som består av EU samt EES-länderna som träffas två gånger per år. EES-länderna har egna representanter i EU:s expertkommittéer. Nya rättsakter i EES införlivas direkt av rådet eller expertkommittéerna efter enhällighet och ska sedan godkännas i de nationella parlamenten. Varje lands EES-avtal övervakas av en övervakningsmyndighet och för EFTA-länderna övervakar även EFTA-domstolen samarbetet med EU.

EES-avtalen ger möjlighet till vetorätt mot nya EU-direktiv och avtalet kan sägas upp med ett års varsel. Under perioden 2000-2013 utfärdade EU 52183 rättsakter medan EES-avtalen endast omfattade 4724 av dessa, det vill säga endast nio procent, vilket belyser de fördelar EES-avtalen har framför EU-medlemskapet.

EES-avtalet ger dock EU ett omfattande inflytande på allt det som inte omfattas av EES-avtalet. Övrig lagstiftning ska däremot EU-anpassas. EES-avtalets efterlevnad övervakas mycket aktivt av ESA, EFTA Surveillance Authority. Det finns en vetorätt i vissa frågor men denna har utnyttjats endast efter långvarigt folkligt motstånd. EES-avtalet medger därför endast självständighet gentemot EU i de angivna punkterna – Det övriga samarbetet blir asymmetriskt där Norge får anpassa sig till EU

2.11 EFTA som alternativ – nödvändigt reformera EFTA-domstolen

EFTA framhålls ofta som alternativ till EU. Genom EFTA-domstolen kan idag många EU-regler implementeras enkelt av EU till medlemsländerna i EFTA. För att EFTA ska bli ett verkligt alternativ till EU måste EFTA-domstolen upphöra att fungera som en verkställare av EU:s direktiv.

2.12 Schweiz's handelsavtal

När Schweiz i folkomröstningen 1992 sa nej till ett EES-avtal med EU fick handeln fortsatt regleras med frihandelsavtalet från 1973. Schweiz har förhandlat fram sju avtal som täcker cirka 80 procent av EES vilket godkändes i folkomröstning år 2000. Dessa har kompletterats med avtal om bland annat arbetsmarknad, forskningssamarbete, standardiseringsfrågor och offentlig upphandling.

Avtalen mellan Schweiz och EU är skiljer sig från EES-avtalen. Det finns ingen automatik i att Schweiz måste införa nya EU-regler. Genom att Schweiz inte har ett EES-avtal så lyder inte Schweiz's handelsavtal under EFTA-domstolen eller något övervakningsorgan som det norska ESA.

2.13 Alternativ till EES (Norge)

I Norge tillsattes en offentlig europautredning för att utreda Norges förhållande till EU. Utredningen tog inte upp alternativ till Norges samarbetsavtal med EU, EES-avtalet. Norska "Nei til EU" tog därför initiativ till en kompletterande utredning tillsammans med ett 15-tal fackliga organisationer, bonderörelser med flera. Utredningen som var klar i början av 2012 presenterade åtta olika alternativ för Norges förhållande till EES-avtalet och Norges förhållande till EU.

Alternativ 1.

Ett norsk EU-medlemskap

Alternativ 2.

Utökat EES-avtal

Ett utvidgat och mera omfattande EES-avtal. Detta är förmodligen EU:s

intention. Där kommer det norska EES-avtalets övervakningsdomstol ESA att få en ökad betydelse liksom även EFTA-domstolen. Den norska Europautredningen tar upp detta som det enda alternativet.

Alternativ 3.

Aktivt utnyttjande av EES-avtalets handlingsutrymme

Det norska EES-avtalet ger ett visst handlingsutrymme bland annat i form av reservationsrätt vilket inte har använts mer än i undantagsfall. Detta kräver aktivt arbete av myndigheter i en tidig fas med att sätta klara gränser, sörja för öppenhet, värdera saker politiskt - inte bara juridiskt, samt använda reservationsrätten.

Alternativ 4.

Slankare EES

Ett reducerat EES-avtal bland annat på områden som möjlighet att gå tillbaka från EU-direktiv (en ångerklausul), oavhängig regionalpolitik, rensa och begränsa EES-avtalets omfång, nya ramar för handel med jordbruksprodukter, bland annat strängare krav vad gäller miljökrav och fackliga rättigheter.

Alternativ 5.

Handel baserad på WTO:s regelverk

Om Norge säger upp sitt EES-avtal kan Norges handel med fördel istället baseras på WTO:s regelverk. WTO:s regelverk gäller för alla länder, inklusive EU-länderna. Det ger Norge fortsatt möjlighet till handel med EU men med en mycket större självständighet.

WTO:s frihandelsavtal från 1973 är inte upphävt och gäller om Norge säger upp sitt EES-avtal med EU. WTO:s frihandelsavtal ger Norge tullfrihet på import och export av alla industrivaror – med undantag av jordbruk och livsmedel samt fiske.

Alternativ 6.

Handelsavtal med EU

Om Norge lämnar EES-avtalet kan Norges handel istället baseras på det

handelsavtal med EU som Norge ingick med EU 1973. Ett handelsavtal med EU som ger Norge tullfri tillgång till den inre marknaden vad gäller industrivaror. Förutom detta handelsavtal har Norge vid sidan om EES-avtalet ett 70-tal avtal med EU.

Alternativ 7.

Bilateralt handelsavtal

Bilateralt avtal är ett avtal mellan två jämbördiga parter, detta är normalt fallet när två länder ingår ett handelsavtal. Schweiz baserar sin handel med EU på en omfattande mängd bilaterala handelsavtal.

Alternativ 8.

Regionalt handelsavtal

Detta alternativ innebär att länder som sluter sig samman i regionala handelsblock som till exempel EFTA gemensamt kan förhandla fram ett kollektivt handelsavtal med EU. Till exempel så har EFTA idag ett 30-tal sådana handelsavtal.

2.14 Nej till EU i Norge och Sverige för alternativ 7 och 8

Den norska utredningen ”Alternativ till dagens EES-avtal” visar klart att Norge mycket väl klarar sig utan ett EES-avtal med EU. Samarbetet kan bedrivas i andra former, genom bilateralt handelsavtal, antingen mellan Norge och EU eller genom ett Norge, medlem i EFTA, som sluter ett bilateralt handelsavtal med EU.

Detta visar för Sveriges del att ett utträde ur EU är fullt möjligt utan att det påverkar större delen av handeln med EU, antingen det sker genom handelsavtal mellan Sverige och EU eller genom EFTA, där Sverige åter kan bli medlem, och EU. På Folkrorelsens kongress 2012 i Västerås infördes kravet att Sveriges medlemskap i EU kan ersättas med ett handelsavtal liknande det som Schweiz har med EU. Storbritanniens utträde ur EU kommer att visa på nya möjligheter till samarbete och handel utanför EU. Detta kan komma att ge EFTA en helt ny roll.

2.15 Problem och gränser i samarbete utanför EU

FNEU ska inte engagera sig i arbete för olika typer av alternativ till EU. De alternativ som vi presenterar har endast den funktion att de påvisar att det är möjligt att ersätta EU med något helt annat - något som ger möjlighet till förbättringar. Samtidigt är det nödvändigt och viktigt att vara medveten om att allt samarbete inte automatiskt leder till en progressiv utveckling oavsett om det är ett nordiskt samarbete eller ett samarbete på den Europeiska arenan. De överstatliga strukturerna upphör vid ett EU-utträde och de demokratiska beslutsfunktionerna återförs till den nationella arenan. Detta möjliggör en brytning med EU:s nyliberala inriktning och supermaktsbygge men kommer fortsatt att kräva en folklig opinionsbildning.

Ett exempel på negativt nordiskt samarbete har varit det ökande militära samarbetet med Nato. Men även ett indirekt samarbete med Nato där Norden formerar eget militärt samarbete som ett komplement till Nato. Norden deltar i den ökande politiska och militära spänningen i Norden mellan EU/Nato och Ryssland.

Ett annat exempel på hur Sverige samarbetar med sina grannar är hur Sverige 2008 vältrade över bankkrisen på sina Baltiska grannar och lät de baltiska folken betala för de Svenska storbankernas tidigare aggressiva utlåning i Baltikum. Sverige vägrade de baltiska länderna att få devalvera varför man istället tvingades till så kallad Interndealvering; det vill säga, åtstramningar och lönesänkningar.

Ett nordiskt samarbete är inga garantier för hur de nordiska länderna betar sig mot mindre grannar i både närområdet eller längre bort. Att kräva alliansfrihet, solidaritet, fred och avspänning kommer att vara en viktig uppgift även om de nordiska länderna överger EU och fokuserar på regionalt samarbete eller andra samarbetsformer.

3. Alternativ till EU

Frågan om alternativ till Europeiska Unionen skiljer sig från frågan om alternativ till att vara medlem i EU.

3.1 Reformerat EU

En mängd förslag har genom åren presenterats för att göra EU mera demokratiskt. Ett vanligt krav är omförhandling av EU:s grundfördrag. Många partier har rest paroller som ”mindre men vassare”. Nederländernas regering har presenterat en lista på 54 områden som man anser att EU inte bör ha behörighet över. Det har också presenterats förslag om att demokratisera EU ytterligare genom att ge EU-parlamentet mer makt. Gemensamt för dessa förslag är dock att de inte löser grundproblemet med det demokratiska underskottet. Den bästa fungerande arenan för demokrati är och förblir inom överskådlig tid nationalstaten. Att reformera EU eller EU:s politik löser dock inte detta grundproblem.

Greklands tidigare finansminister Yanis Varoufakis har föreslagit en Plan B för att reformera EU.

- Omförhandla EU-fördraget
- Avskaffa informella ”Euro group” som styr över EMU-medlemmarnas ekonomi
- Omformulera Europeiska Centralbankens politisk roll
- Återuppväck den flexibla Europeiska valutasystemet EWS som idag omfattar Danmark (Oskar Lafontaines förslag)

3.2 Nedläggning av EU

Ett EU-motstånd förutsätter en önskan om att EU elimineras som överstatlig myndighet. Det kan ske på flera sätt. Ett sätt är en nedläggning av hela organisationen och upplösning av de beslutande organen. Rent organisatorisk kan en sådan avveckling komma att ta en längre tid. Då behöver förmodligen flera av de funktioner som EU trots allt fyllt ersättas med nya men som då på frivillig väg, enligt modell nordiskt samarbete, ersätter EU. Grundläggande princip för det som ska ersätta EU är att samarbetet grundas på mellanstatligt samarbete: en stat en röst, där alla är lika.

Men som EU-motståndare behöver vi inte ta ställning till exakt hur EU ska avvecklas, ersättas eller omformas. Dessutom är desavouerande av EU inte nödvändigtvis en fråga för folkomröstningar då unionen 'ägs' av medlemsländernas stats och regeringschefer. Det är dessa som kan fatta det avgörande beslutet om EU:s avveckling som överstatlig myndighet.

EU kommer naturligtvis att fortsätta att existera om några stater skulle vilja fortsätta EU-projektet. Samtidigt har alla stater rätt att ha en uppfattning om hur det Europeiska samarbetet ska se ut – även om det innebär en negativ uppfattning om ett fortsatt EU-projekt.

3.3 Utträdesprocessen

Sedan Sveriges inträde i EU 1994 har Folkrorelsen Nej till EU drivit kravet på Sverige ut ur EU. När Storbritannien går in i en utträdesprocess efter folkomröstningen juni 2016 om det brittiska EU-medlemskapet får vi praktisk erfarenhet av hur ett utträde går till. EU-fördragets § 50 stadgar om rätten till utträde ur unionen. Utträdet ska förhandlas under max två år. Därefter upphör medlemskapet.

När Norge 1994 röstade nej till norskt EU-medlemskap diskuterades att norska ”Nei til EU”s uppgift var slutförd och att man skulle lägga ner organisationen. Beslutet blev dock att organisationen skulle fortsätta existera.

En seger för utträde i en svensk folkomröstning om EU betyder inte att EU-motståndarnas uppgift är fullgjord. Det kommer att vara viktigt att fortsatt bedriva opinionsarbete för att påverka förhandlingarna åt rätt håll samt att fortsätta bevaka samarbete mellan ett självständigt Sverige och EU.

Alla de områden som lyder under EU:s lagstiftningsdomän eller under EU:s samordningsuppdrag kan inte ändras i ett enda slag då det rör sig om 10 000-tals sidor lagtext. Därför kommer mycket av detta att i en första fas tas över. Men Sverige har då möjlighet att prioritera områden där man vill ha absolut nationell suveränitet – där större förändringar i lagtexten krävs. Exempel på detta är miljö, jordbruk, fiske, regionalpolitik med mera. Dessa frågor skulle med fördel kunna drivas inom ramen

för det nordiska samarbetet – om fler nordiska länder väljer att lämna EU samtidigt.

I korthet innebär Sveriges utträde ur EU att Sverige lämnar alla EU:s institutioner och att lagstiftningen återförs till riksdagen. Sverige utträder ur EMU och lämnar EU:s överstatliga finanspolitik. Alliansfriheten återupprättas, Sverige lämnar EU:s försvars- och säkerhetspolitiska samarbete och utrikespolitiken återtas. Sverige lämnar EU:s inre marknad med de fyra friheterna för kapital, varor, tjänster och arbete. Detta ersätts med ett mellanstatligt handelsavtal som ger bägge parter möjlighet till fortsatt handel. Rätten till kollektivavtal och den svenska modellen återtas och ersätter EU:s utstationeringsdirektiv och möjligheten till lönedumpning.

Det är viktigt att komma ihåg att erfarenheterna av ett utträde är begränsade. Erfarenheterna från det brittiska EU-utträdet kommer att få stor betydelse för EU-motståndarnas linje inför förhandlingarna om ett svenskt EU-utträde. Det utkast till plattform för linje i förhandlingar om ett svenskt EU-utträde kan därför bara vara ett ytterst preliminärt förslag.

3.4 Alternativ till EU

Folkrörelsen Nej till EU ska inte arbeta för någon speciell form av alternativ till EU. FNEU:s uppgift är endast att påvisa att det är möjligt att ersätta EU. Men som tvärpolitisk rörelse kan vi formulera grundprinciper för ett alternativt Europa utan EU. Dessa grundprinciper måste då vara så allmänt formulerade att de kan omfattas av merparten av alla demokratiska EU-motståndare oavsett ideologisk eller partipolitisk inriktning.

Folkrörelsen Nej till EU har genom sitt principprogram vad som skulle kunna utgöra en form av alternativ till både Svenskt EU-medlemskap och alternativ till EU som organisation.

Om vi gör en enkel sammanfattning av paroller och krav i FNEU:s principprogram så ser det ut så här:

- Folkstyre istället för supermakt
- Sverige ut ur EU

- Folkomrösta om EU
- Mellanstatligt samarbete i stället för EU
- Handelsavtal istället för EU-medlemskap
- Nej till EMU
- Nej till överstatlig finanspolitik
- Återupprätta alliansfriheten
- Nej till TTIP
- För en solidarisk och rättvis frihandel
- Nej till EU:s jordbrukspolitik
- För en human flyktingpolitik
- Värna de mänskliga rättigheterna
- Försvara demokratiska fri och rättigheterna
- Försvara den generella välfärdspolitiken och den nordiska modellen
- Nej till avreglering av offentlig sektor
- Nej till EU:s miljö och klimatpolitik - för en hållbar utveckling
- Nej till EU:s antifackliga politik
- Försvara rätten till kollektivavtal och facklig vetorätt
- Nej till EU-politik som främjar och legitimerar rasism o främlingsfientlighet

Om vi förkortar och sammanfattar FNEU:s principprogram så får vi en plattform som kan omfattas av de flesta demokratiska EU-motståndare och detta skulle kunna tjäna som ett enkelt och tydligt alternativ till EU:

- Ett Europa byggt på jämlikt mellanstatligt samarbete
- Ett Europa byggt på demokrati, mänskliga rättigheter, välfärd, sociala och fackliga rättigheter
- Alliansfrihet
- Hållbar utveckling - klimatomställning
- Internationell handel - solidarisk och jämställd

Bilaga 1

Snabbguide:

Alternativ till EU och alternativ till Svenskt EU-medlemskap

1. HUVUDUPPGIFTEN

Folkrörelsen Nej till EU:s huvuduppgift:

- Sverige ut ur EU

Medlet för detta är att få tillstånd en folkomröstning om EU-medlemskapet.

2. ALTERNATIV TILL SVENSKT EU-MEDLEMSKAP

Alternativen till ett Svenskt EU-medlemskap är redan inskrivna i FNEU:s strategidokument.

- Nordiskt samarbete och mellanstatlig samarbete
- Handelsavtal med EU (om EU finns kvar)

3. Alternativ till EU

Alternativet till EU är en rad centrala principer/paroller. Därigenom kan alternativet till EU formuleras helt kort så här:

- Ett Europa byggt på jämlikt mellanstatligt samarbete
- Ett Europa byggt på demokrati, mänskliga rättigheter, välfärd, sociala och fackliga rättigheter
- Alliansfrihet
- Hållbar utveckling - klimatomställning
- Internationell handel - solidarisk och jämställd

Bilaga 2

Alternativ till EU

och Plattform för Europeiskt EU-motstånd

DEMOKRATI - NEJ TILL EU-STAT

Ett Europa utan EU ger möjlighet att återta full suveränitet till alla medlemsländer och möjlighet för full medborgerlig demokrati för alla Eu-

ropas länder. Samarbete mellan Europas länder måste vila på fullvärdig demokrati - på så sätt skapas möjlighet för ett jämlikt samarbete mellan självständiga stater; både inom Europa men även med länder utanför Europa.

För att förverkliga demokrati krävs oberoende fackliga organisationer som erkänns full frihet både till organisation och verksamhet.

Utan EU-politiken kan en human flyktingpolitik förverkligas och alla människor på Europeisk mark erkännas fulla mänskliga rättigheter. Diskriminering av minoriteter som romer effektivt bekämpas och utrymmet för rasismen minskas. Demokrati kräver en aktiv kamp mot rasism och främlingfientlighet

Välfärd istället för ökande klyftor

Ett Europa utan EU ger upphäver EU-konstitutionens grundlagsfasta åtstramnings och nedskärningspolitik som lett till sjunkande tillväxt, utarmning av den offentliga sektorn genom avregleringar och privatiseringar. Europas länder måste istället få möjlighet att erbjuda medborgarna social trygghet och rättvisa. Detta skapar möjlighet för ett samhälle byggt på såväl jämnlighet som jämställdhet.

Hållbar och solidarisk utveckling

Ett Europa utan EU ger möjlighet för att satsa på en hållbar och en ekonomisk utveckling för hela Europa. Detta kan skapa livskvalitet och för alla och är enda stället att undvika en kommande klimatkatastrof.

Fred istället för krig

Bara ett Europa utan EU ger möjlighet att bygga en framtid utan supermaktsintentioner med uppbygge av gemensam militärmakt och försvarspolitik. Istället för att delta i stormaktsspel kan Europa bli en garant för fred och stabilitet.

Det nykoloniala förhållandet till utarmade länder kan ersättas med respekt för andra länders och regioners egen utveckling, stöd till och rättvis och solidarisk handel. Utan EU:s supermaktsambitioner kan en fred och stabilitets skapas med möjlighet för verklig utveckling och framsteg.

- Nej till EU - för ett jämlikt mellanstatligt samarbete

- Nej till EU-stat - demokratin tillbaka till nationalstaterna
- Ja till fackliga rättigheter
- Mänskliga rättigheter för alla människor i Europa
- Bekämpa all rasism
- Nej till EMU - nej till åtstramningspolitik
- Social rättvisa och trygghet för alla
- Klimatomställning och hållbar utveckling
- Nej till EU-krigsmakt - fred och stabilitet
- Rättvis handel - framsteg och utveckling

Bilaga 3

Utkast till

PLATTFORM FÖR EU-UTTRÄDE

Sverige ut ur EU

- Sverige utträder ur EU:s institutioner - EU:s grundlag upphör att gälla för Sverige
- All lagstiftning återförs till Sveriges riksdag
- Merparten av dagens EU-anpassade lagstiftning övertas - men Sverige förbehåller sig rätten att fasa ut EU-lagstiftningen efter egen prioritering - inom ramen för överenskomna procedurer

Undantag

Sverige bör precisera prioriterade områden som inte omfattas av övertagandet av nuvarande EU-lagstiftning som till exempel:

- Miljö
- Jordbruk
- Fiske
- Regionalpolitik

Dessa frågor skulle med fördel kunna drivas gentemot EU inom ramen för det nordiska samarbetet.

Sverige ut ur EMU

- Sverige utträder ur EMU:s två första steg (Sverige är ej med i tredje; myntunionen)

- Sverige utträder ur EU:s överstatliga finanspolitik
- Sverige utträder ur EU:s finanspakter

Återupprätta alliansfriheten

- Sverige avbryter allt militärt och säkerhetspolitiskt samarbete med EU
- Sverige återupprättar en egen utrikespolitik

Sverige ut ur EU:s inre marknad

- Sverige sluter ett mellanstatligt handelsavtal med EU baserat på Sveriges handelsavtal med EU från 1973 eller kollektivt handelsavtal, tex. genom EFTA-medlemskap. Det ersätter EU:s beslutsmonopol över den inre marknaden med de fyra friheterna; kapital, varor, tjänster och arbete.
- Rätt till kollektivavtal – facklig vetorätt och återgång till nationell arbetsrätt
- Ersätter EU:s utstationeringsdirektiv och EU:s möjlighet till lönedumpning
- Sverige får möjlighet att riva upp EU:s konkurrenslagstiftning och bestämmelser för offentlig upphandling.

Bilaga 4

Diskussionsfrågor

1. Vilken betydelse har stormakterna haft och har för utvecklingen av de Nordiska statsbildningarna?
2. Hur ska begreppet Norden definieras idag och i framtiden?
3. Nordiskt samarbete eller nordisk union?
4. Alternativen till EU-medlemskap
 - EFTA
 - EES-avtal
 - Handelsavtal
5. Behövs EU-motståndarna under utträdesprocessen?
6. Behövs en plattform för EU-utträde?
7. Vad är alternativen/alternativet till EU?

Nej till EU till EU:s skriftserie Nr 2 2017

**Folkrörelsen Nej till EU är en
partipolitiskt obunden organisation
som verkar för att
Sverige ska lämna EU**

**Stöd Nej till EU genom
medlemsskap, prenumeration på
Kritiska EU Fakta eller
ge ett bidrag - pg 4330207-4.**

Folkrörelsen Nej till EU
Viktoriahuset, Linnégatan 21, 3 tr.
413 04 Göteborg
Tel. 031-701 01 77
Fax. 031-13 16 03
e-post: kansli@nejtill.eu.se
www.nejtill.eu.se